

Kitap Tanıtımı

Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI Külliyyatı Cilt V- Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe¹

Şeyma DİNÇ²

Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI (1913-1993), Türk-İslam dünyasında bilimsel çalışmaların araştırılması, tanıtılması ve hak ettiği değeri bulması için bir ömür boyu gayret göstermiştir. Bilime ve irfana adanmış bir ömrün Türk-İslam kültürüne, medeniyetine, bilim tarihine katkısı yadsınamaz, O bir takım yanlış görüş açlarına karşı tezler geliştirmiş, Müslümanların ve Türklerin bilime çok önemli hizmetlerde bulduklarını kanıtlamıştır. Türkiye’de bilim tarihinin sistematik bir faaliyet alanı olmasını sağlamıştır.

Sayılı, bilim tarihi alanında yayımlanmış eserleri ile bir insan ömründen daha fazlasını gelecek kuşaklara kazandırmıştır. Sayılı’nın Türk-İslam kültürüne, medeniyetine, bilim tarihine yapmış olduğu katkılarını onun her biri nadide bir kaynak özelliği taşıyan eserlerinde görmek mümkündür. Başkanlığımız, Aydın Sayılı’nın hayattayken yayımlanmış olan bütün yazılarını kapsayan bir Aydın Sayılı Külliyyatı hazırlamaktadır. Külliyyat, Prof. Dr. Remzi Demir editörlüğünde ve Doç. Dr. İnan Kalaycıoğulları tarafından derlenmektedir. Külliyyatımızın ilk 4 eseri *Atatürk ve Bilim Cilt I, Hayatta En Hakiki Mürşit İlimdir Cilt II, Kopernik ve Anıtsal Yapıtı (Copernicus and his Monumental Work) Cilt III, The Observatory in Islam and Its Place in the General History of the Observatory Cilt IV* daha önceki yıllarda yayımlanmış olup *Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe Cilt V* ise 2018’te, Sayılı’nın ölümünün 25. yılında okuyucu ile buluşmuştur.

Sayılı, uygarlığının en güçlü taşıyıcısı olarak dili görmekteydi, Ona göre Türk dilinin öz varlığını ve benliğini korumak ve geliştirmek, bu dilin asıl sahipleri

¹ Sayılı, Aydın (2018) *Ord. Prof. Dr. Aydın SAYILI Külliyyatı Cilt V- Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*, Editör: Prof. Dr. Remzi Demir, Derleyen: Doç. Dr. İnan Kalaycıoğulları, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. DOI:10.32704/erdem.657060

² Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Yüksek Kurum Uzmanı

olan bizler için bir zorunluluktur. Eser bilim, kültür ve öğretim dili olarak Türkçenin anlatı yollarının çeşitliliği ve özgünlüğü bakımından dünyanın en yetkin ve güzel dillerinden birisi olduğunu hepimize bir kez daha hatırlatması açısından son derece büyük bir öneme sahiptir.

Sayılı'nın asıl amacı, Türk dilinin öz zenginliğini meydana çıkarmak, onu dünya dilleri arasında, değerine yaraşır yüksekliğe erdirmektir. Türkçenin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarılması gerekliliğinin yanı sıra dilimizi bir bilim dili olarak geliştirme ve terim varlığını azimli bir şekilde zenginleştirme gerekliliğinin de üzerinde durmaktadır.

Eserde; medeniyet, kültür ve bilim kavramlarından hareketle Türk dilinin tarihsel süreç içerisinde gelişimi, bilim terimlerinin Türkçeleştirilmesi, dilin gelişimi ve esnekliği gibi Türk dilinin en büyük sorunları titizlikle ele alınmıştır.

Sayılı, dil ve uygarlık arasında sıkı ve köklü bağlar olduğunu söyler. İnsanlar, dil yardımıyla daha önceki kuşakların tecrübelerinden ve başarılarından yararlanmış ve bunlar üzerine yeni başarıları bina edebilmişlerdir. Sayılı'ya göre, dil olmasaydı insanlık bilgisinde bir birikim olması mümkün değildir. Hatta dil kalıpları içine dökülemeyen bilgi insani bir bilgi özelliği gösteremeyecektir. Toplumlar ancak dillerini geliştirdikleri ölçüde düşünce faaliyeti bakımından yüksek bir varlık gösterebilirler.

Sayılı eserde dili şöyle tanımlar:

“Dil hem geliştirilip ortaya konmuş görkemli bir yapıt hem de özellikle durağanlaşmamış bir uygarlıkta, gelişim süreci kesintiye uğramaksızın devam eden bir insan çabası belirtisi ve ürünüdür. ... Dil kendi kendini tazeleyen bir tinsel gücün ürünüdür.”

Bu özelliğinden dolayı dil, devamlı bir gelişme ve olgunlaşma sürecindedir. Dilin yapısındaki esneklikten faydalanılmalı ve dile yeni gelişme olanakları eklenmelidir. Bundan dolayı dilimizde de yeni yeni öz Türkçe sözcükler bulma ihtiyacı belirmektedir. Bunların bir kısmı Arapça ve Farsça gibi dillerin etkisi ile dilimize yerleşmiş sözcüklerin Türkçeleştirilmesi ile bir kısmı ise dile eklenecek tamamen yeni kelimeler olmalıdır. Bunun yanında dilimizi Batı dillerinden giren sözcüklerin istilasından da korumamız gerekmektedir.

Eser, Atatürk'ün “Türk dili dillerin en zenginlerindedir, yeter ki bu dil şuurla işlensin” sözünde hassasiyetle belirttiği gibi dilimizin her kavramı öz varlığı

ile ifade etmeye yeterli olduğu fakat dilimizin yabancı sözcüklerin örselemesinden ve yozlaştırmasından kurtararak Türk dilini özleştirilmeye ve geliştirilmeye çaba gösterme gerekliliğini vurgulamaktadır. Fakat bu süreçte dilimizin zenginliğinin de daima farkında olmalıyız.

Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı Külliyyatı kapsamında bahsi geçen eserlere ek olarak Kurumumuzca yayına hazırlanacak diğer ciltlerin başlıkları ise şöyledir:

- 6.Cilt : Turkish Contrubitions to Scientific Work in Islam,
7. Cilt: Science in Medieval Islam,
8. Cilt : Fârâbî,
9. Cilt : İbn Sînâ,
10. Cilt : Beyrûnî,
11. Cilt : Harezmi-Abdülhamid ibn *Türk*,
12. Cilt : *Abdülhamid ibn Türk'ün Katışık Denklemlerde Mantiki Zaruretler Adlı Yazısı ve Zamanın Cebri- Logical Necessities in Mixed Equations by 'Abd al Hamid ibn Turk and the Algebra of his Time,*
13. Cilt : Türk Bilim Tarihi,
14. Cilt : Bilimsel Kurumlar,
15. Cilt: Orta Çağ İslam Dünyasında İlmi Çalışma Temposunun Ağırlaşmasının Bazı Temel Sebepleri (Avrupa ile Mukayese),
16. Cilt : Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp,
17. Cilt : İslâm'da Rasathane (The Observatory in Islam and Its Place in the General History of the Observatory adlı *İngilizce eserin Türkçe tercümesi; Prof. Dr. Melek Dosay Gökdoğan ve Dr. Tuğba Uymaz tarafından hazırlanmaktadır*).

